

Mot valget i 2009

Taler

Jens Stoltenberg

Dato

27 mars 2008

Sted

Folkets Hus, Oslo

Omstendigheter

Arbeiderpartiets landsstyremøte

- 1 Nå er det under ett og et halvt år igjen til stortingsvalget i 2009. Vi skal bruke denne tiden til å gjennomføre mest mulig av Arbeiderpartiets politikk. Følge opp Soria Moria-erklæringen sammen med Senterpartiet og SV. Og vi skal legge et grunnlag for en ny valgseier i 2009. Så vet vi at dette valget blir krevende.
- 5 Fordi de siste stortingsvalgene i Norge ikke har vært lette for de sittende regjeringer - uansett parti. Derfor skal vi bruke hver eneste dag godt.

- Etter valget i 2005 var vi som parti i en helt ny situasjon. For første gang hadde vi gått til valg på et regjeringssamarbeid med andre partier. Det var mange
- 10 skeptiske til. Og våre motstandere spådde kaos og en kortlivet regjering. Nå har vi bak oss over to år i en flertallsregjering. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har vist at vi greier å styre sammen. Vi kommer fram til gode løsninger som vi sammen har flertall til å gjennomføre.
 - 15 Vi la en ambisiøs plan på Soria Moria. Det har gitt resultater i form av konkrete vedtak, beslutninger, tiltak og satsinger som ikke bare er formuleringer på papir. Men som har betydning for hverdagen til hundretusener av mennesker her i landet.
 - 20 På noen områder er vi foran skjema. Foran planen vi la:

- * Arbeidsledigheten er halvert og rekordlav. Sysselsettingen har økt med over 200.000. Det er en viktig seier. Det skyldes ikke regjeringens politikk alene.
- 25 Konjunkturer har virket inn. Men det skyldes også regjeringens politikk. Ansvarlige budsjetter, inntektspolitisk samarbeid og aktiv arbeidsmarkedspolitikk har bidratt.

* Vi sa vi skulle ha 10.000 nye årsverk i omsorgssektoren. Vi vet hva det betyr for eldre, for funksjonshemmede og for andre som er helt avhengig av hjelp i hverdagen for å ha et verdig liv. Også her er vi foran.

35 Og på noen områder ligger vi litt etter. Til tross for en kjempesatsing, fikk vi ikke til full barnehagedekning innen 2007, slik vi håpet. Men selv om det fortsatt mangler plasser i noen kommuner, har vi skaffet 25.000 flere barnehageplasser. Og vi gir oss ikke før vi er helt i mål.

40 På andre områder følger vi skjemaet. Vi gjør det vi sa vi skulle gjøre. Vi følger kulturløftet, hvor vi gjennomfører tidenes satsing på kultur. Vi har fått flere timer i grunnskolen. Soningskøen er halvert. Vi bygger et av verdens første fullskala renseanlegg for CO₂ på Kårstø. Vi trapper opp bistanden mot 1 % av BNI. Vi bevilger det vi lovet til vei og bane.

45

I valgkampen skal vi snakke om disse resultatene. Vi skal kjenne dem, og være stolte av dem. Og vi skal samtidig være åpne om det vi ønsker å gjøre som vi ikke har fått til.

50 Jeg mener disse årene har vist at samarbeidet med SV og Senterpartiet har vært en suksess.
Det betyr ikke at det ikke har vært uenighet og politiske drakamper. Det har det vært. Men det var det da også da vi var alene i regjering.

55 Det er ingen tvil om at det er forskjeller mellom partiene. Det er derfor vi er tre partier.
Men det er mer som forener oss enn som skiller oss. Vi har hele tiden vært klare på at dette samarbeidet ikke er et taktisk samarbeid. Det er politisk. Etter mer enn to år er jeg enda tryggere på at de tre partiene har noe viktig felles. Noe som
60 skiller oss tydelig fra høyresiden.

I 2009 går vi til valg på å forsette dette prosjektet. Vi går til valg på ett - og bare ett - regjeringsalternativ. Det er å kjempe for fortsatt flertall til dagens regjeringspartier. Det er vår eneste plan. Det finnes ingen annen. Det er ingen
65 vits i å diskutere og spekulere i noe annet. Fordi denne planen er fullt mulig å gjennomføre.

Og det er en god plan. Den beste for Arbeiderpartiet. Og den beste for Norge.

70

Valgkampen i 2009 skal først og fremst handle om forskjellene. Om det som skiller oss fra de andre. For det dreier seg om det som er virkelig viktig i politikken. Det som handler om hvilken retning vi vil at det norske samfunnet skal gå i. Om hvordan vi skal gripe de unike mulighetene vi har - og ikke misbruke dem. Om de grunnleggende forskjellene i hvordan vi vil at samfunnet skal utvikle seg.

75

For det er viktige forskjeller mellom partiene. Forskjeller som handler om mer enn hvem som klarer å foreslå mest penger til gode tiltak. Som skyldes at de ulike partiene har ulik ideologi og dermed forskjellige mål og forskjellige måter å analysere samfunnet på. Det er ikke alltid like lett å få tak på når man ser utspillene eller hører TV-debattene. Men de er der.

80

Dypest sett handler de største forskjellene om dette: Er sterke fellesskap til beste for det enkelte menneskets frihet? Bør vi styrke eller svekke fellesskapet?

85

Vi mener at det bør styrkes. Sosialdemokratiske partier og sentrum/venstre-allianser mener at gode sikkerhetsnett hjelper den enkelte. At fellesskapsløsninger bidrar til å gi mange enkeltmennesker muligheter de ellers ikke ville hatt. Fellesskolen, gratis offentlig helsetilbud, barnehageplass til alle som trenger det og et lovverk som beskytter svake mot å utnyttes bidrar til å gi hver enkelt av oss større muligheter.

90

Den norske samfunnsmodellen bygger nettopp på dette. Gode velferdsordninger, sterke og ansvarlige parter i arbeidslivet og et fleksibelt arbeidsmarked har gitt oss både høy produktivitet, høy yrkesdeltakelse og jevnere fordeling enn de fleste land vi pleier å sammenlikne oss med.

95

Men det er mange som er uenige. Andre ideologier enn den sosialdemokratiske har et helt annet utgangspunkt. Noen mener at fellesskapsløsningene tvert imot står i veien for det enkelte menneske. At de holder dem nede. At menneskets frihet i første rekke handler om frihet fra offentlige reguleringer.

100

Det var i kamp mot dette synet at vi vant valget i 2005. Vi sa tydelig fra om at vi ville bruke de store pengene på å løse de store oppgavene. Vi ville prioritere de

105

offentlige løsningene framfor å bruke milliardbeløp på skattelette. Fordi vi mener disse løsningene bidrar til å gi den enkelte større frihet og et bedre liv. Det sa velgerne ja til. Det norske folket ønsket en annen kurs. Vår kurs.

110

Derfor har vi snudd den utviklingen den høyredominerte regjeringen hadde ledet oss inn i. Samfunnsutviklingen går nå en annen retning enn da Høyre styrte ved hjelp av FrP.

115 Vi kan sammenlikne det med et skip som legger om kursen. Man trenger ikke merke så stor forskjell med en gang, men etter hvert som skipet beveger seg, blir forskjellen fra den opprinnelige kursen stadig større.

120 Noen - også av oss som er her i dag - mener at det ikke går raskt nok. At vi fortsatt har mye igjen før vi har styrket nok det vi alle mener at vi skal styrke. Som sykehusene, kommunene, veier og jernbane.

125 Det har jeg forståelse for. Og vi skal gjøre vårt beste. Det stiller store krav til oss, og det er viktig at folk stiller dem. Er utålmodige. Jeg håper mange forstetter med det.

130 Men vi er alle enige om retningen. Mer fellesskap. Valget neste år handler om dette skal snus tilbake. Om skipet skal endre kurs tilbake dit det gikk mellom 2001 og 2005.

135 Det blir derfor et valg mellom to retninger. Et valg om hvor vi vil at det skipet vi kaller det norske samfunnet skal gå. Vi ser forskjellene på mange områder. Jeg skal snakke seks viktige forskjeller på høyrepartienes politikk og dagens regjering. Seks hovedforskjeller - som valget skal handle om.

140 Den første forskjellen, og en av de viktigste, er om vi skal satse på velferd og skattelette.

145 Jeg vet at mange har hørt meg snakke om den forskjellen før. For det var kanskje det viktigste budskapet vårt i 2005. Men jeg må snakke om det likevel. For det er fortsatt like aktuelt. Høyrepartiene står for akkurat den samme politikken.

De snakker ikke så mye om skattelette lengre i Høyre. Eller i Fremskrittspartiet. Men det betyr ikke at de ikke vil ha det. I programmene sine og i Stortinget, så

foreslår de nye store skattelettelser. Høyres nestleder sa senest i går til Aftenposten at skattelette vil være av de viktigste saker i valgkampen i 2009.

150 Det er jeg enig i. For de pengene høyresiden vil bruke til skattelette, vil vi bruke på fellesskapet.

Den forrige høyredominerte regjeringen gjorde skattelette til sin viktigste satsing. Det var her de brukte de store pengene. Dette stoppet vi. Fordi vi trengte pengene bedre i eldreomsorgen. I skolen. På sykehusene.

155

Det betyr alene at vi i år har 13 milliarder kroner mer til rådighet enn den forrige regjeringen hadde hatt om vi sammenlikner med det siste statsbudsjettforslaget de la fram.

160 13 milliarder kroner. Hvert år. Som vi har brukt til velferd og fellesgoder, og som har kommet godt med i statsbudsjettene. Det tilsvarer all styrkning vi har gjort av sykehusøkonomien, av barnehagene, og av vei og bane - til sammen. Vi har altså brukt skattelettepengene til over 50.000 flere behandlinger ved sykehusene, til 25.000 flere barnehageplasser og til å bruke 2,5 milliarder kroner
165 mer på vei og jernbane.

Og dette er bare sammenliknet med det de foreslo for 2006. I tillegg ville de ha gitt enda mer i skattelette i 2007, 2008 og 2009. Enda mindre til fellesskapet.

170 Selvsagt skjønner jeg at mange ikke liker å betale skatt. Men den norske velferden - skolen, eldreomsorgen, biblioteket, veier og alt det andre - handler om at vi tar felles ansvar. Som sosialdemokrater vil vi at vi skal betale for denne tryggheten sammen. Det gjør vi gjennom vårt felles skattesystem. Etter evne. Dette er den norske modellen.

175

For velferden er ikke er gratis. Man kan si mye fint om norske leger, sykepleiere, lærere og politifolk. Men de skal ha lønn, og det koster penger.

I dag er det slik at en gjennomsnittlig industriarbeider betaler rundt 100.000
180 kroner i skatt på inntekt og formue. En lærer betaler kanskje 120.000. Pensjonister betaler ca 40.000 kroner. Det er mye penger å betale. Men vi får også mye igjen.

- 185 * Å ha ett barn i barnehage fra ett til seks år koster det offentlige over en halv million kroner (i tillegg til egenbetaling).
* Å gi utdanning til ett barn i grunnskole og videregående koster en million kroner.
* Å bygge én sykehjemsplass koster 2 millioner kroner. I tillegg koster det over
190 600.000 kroner å drive den hvert eneste år.
* Er du så uheldig at du må ha en levertransplantasjon, koster dette over 1,1 millioner kroner.

195 Dette må finansieres av de som jobber, investerer og betaler skatt i Norge. Er du industriarbeider og har barn i skolen, så må du jobbe i ti år for å ha betalt nok skatt av inntekt og formue til det skolegangen koster. En lærer må jobbe i fem år for å betale like mye i skatt som det koster å ha far på sykehjem i ett år. Slike velferdstiltak vil vi ha mer av. Da kan vi ikke bruke pengene til skattelette.

200 Noe av skatteletten de foreslår er samtidig gode eksempler på den andre forskjellen mellom høyresiden og oss: Om vi ønsker sosial utjevning og økte forskjeller. Har vi som mål å utjevne sosiale forskjeller, eller skal vi øke dem?

205 Jeg er den første til å innrømme at det å utjevne forskjeller er en krevende oppgave. For det er så mange og så sterke krefter i samfunnet som bidrar til at forskjellene øker. Går børsen opp, så blir de rike rikere. Men nettopp derfor er det viktig at vi har en politikk som har som mål å redusere disse forskjellene eller i hvert fall at de øker mindre. Ikke ved å få børsen ned. Men ved å omfordele. Da må vi ikke gjøre ting som bidrar kraftig til det motsatte.

210

Og jeg er som sagt mot skatteletter - fordi det gir mindre penger til fellesskapet. Men OM man skal gi skattelette - så gjør høyrepartiene det på en usosial måte. For de gir store lettelser som først og fremst vil gå til de rikeste i Norge.

215 Både Høyre og Fremskrittspartiet vil avskaffe formueskatten. Begge to har programfestet å fjerne den. En regjering med disse partiene vil garantert ha dette på dagsorden

220 Formueskatten er en skatt som gir milliardbeløp til felleskassa og som de aller rikeste betaler store deler av. Hvis vi fjerner denne, får vi både mindre penger i kassa og større sosiale forskjeller.

225 Om du først skal gi skatteletter, så er det en svært usosial metode å fjerne en skatt som i gjennomsnitt gir 50.000 i skattelette til de som tjener over en million kroner, og 500 kroner til de som tjener 150.000.

230 Det er hundre ganger mer. Det er ingen andre skatter som i så stor grad betales av de som har aller mest, og sikrer at også de med store formuer betaler sin andel til fellesskapet. De 100 rikeste personene i Norge betaler i gjennomsnitt 7 millioner kroner hver i formueskatt.

235 Når vi siden regjeringsskiftet har økt skatten betydelig for dem som tjener aller mest, er det ikke minst fordi vi har gitt dem økt formueskatt. Samtidig har vi sørget for at færre med lavere inntekter betaler slik skatt. Mange hundre tusen mennesker betaler ikke lengre formueskatt etter disse endringene. Pensjonistene betaler mindre. De rikeste betaler mer.

240 Så det er kanskje ikke så rart at noen av de rikeste personene i Norge har engasjert seg sterkt for å få denne skatten fjernet. Og de står sammen med Høyre og Fremskrittspartiet i den kampen.

Det forslaget sier vi nei til. Og valget i 2009 blir en kamp ikke minst om dette.

245 Vi har altså det stikk motsatte utgangspunktet enn høyrepartiene. For oss er det et klart mål å redusere de sosiale forskjellene. Ikke å gi mer penger til de rikeste.

250 Derfor har vi også rettet opp kutt som de borgerlige partiene hadde gjennomført i arbeidsledighetstrygden. Vi trodde ikke noe på at man får folk i jobb ved å kutte i ledighetstrygden, slik at folk ikke har råd til å gå ledige. Likevel er altså ledigheten halvert.

255 Og vi har startet opp kvalifiseringsprogrammet, som er regjeringens viktigste tiltak mot fattigdom. Folk som i dag går på sosialhjelp vil gjennom kvalifiseringsprogrammet komme over i vanlig arbeid.

260 Det betyr at om du har gått på sosialhjelp i mange år, kan du gå til ditt lokale NAV-kontor og få et tilpasset og skreddersydd program for å bli kvalifisert til å komme deg tilbake i arbeidslivet.

Det er mye bedre enn at du fortsatt skal gå på sosialhjelp. Bedre for samfunnet.

Men først og fremst bedre for deg.

265 Så vet jeg at alle ikke kan arbeide. Og vi har økt sosialhjelpssatsene. Vi har satt ned viktige egenandeler for kronikere (tak 2). Vi har økt minstepensjonen med 11.000 kroner i året. Fordi vi vil ha sosial utjevning.

270 Den tredje grunnleggende forskjell mellom dagens regjeringspartier og høyresiden er mellom fellesskap og privatisering.

Vi ser det på mange områder. Men kanskje aller tydeligst i skolen. Vi er opptatt av å gjøre fellesskolen bedre, og har startet et arbeid for mer kvalitet i skolen. Og
275 rett skal være rett - vi sto sammen med partiene i Bondeviks regjering i et bredt engasjement for å innføre det som kalles "kunnskapsløftet". Men likevel er det store forskjeller på vår og høyresidens skolepolitikk.

For det var ikke dette løftet som var høyresidens store prosjekt i skolepolitikken.
280 Det som var Kristin Clemets virkelig store grep var å innføre et frislipp av private skoler. Resultatet er oppstart av en lang rekke private skoler over hele landet.

Dette er andre typer skoler enn Steinerskolen og Montessori og andre
285 alternative innslag som kan supplere det offentlige. Slike skoler har vi alltid åpnet for. Men det er skoler med et sterkt kommersielt preg.

Dere har sikkert hørt om John Bauer-skolene. John Bauer-skolen i Oslo er i vinden fordi det har framkommet påstander om lovbrudd som er svært
290 alvorlige. Dette er av disse skolene som ble startet opp etter Kristin Clemets frislipp. Når vår regjering vedtok den såkalte "frys-loven" for å stoppe dette, så foreslå det søknader fra rundt 100 skoler som søkte om godkjenning for mer enn 22 000 elevplasser.

295 Om vi ikke hadde stoppet dette, ville antallet private skoleplasser blitt fordoblet. For videregående skole ville økningen ha vært på 150 prosent. Det er dette som hadde vært resultatet om Høyre hadde fått fortsette i regjeringskontorene i bare noen måneder til.

300 Jeg tror egentlig at regjeringspartiene i Bondevik II innerst inne er glade for at vi

stoppet dette. At det ikke ble gjennomført. I hvert fall burde KrF og Venstre være det.

305 For om dette hadde skjedd, ville vi varig ha endret norsk skole.

Vi ville ikke lengre ha hatt en offentlig fellesskole med noe supplement. Vi ville mange steder ha hatt en blanding mellom privat og offentlig skole. Det er noe helt annet.

310

I Tromsø alene lå inne søknader for 1100 nye private plasser i videregående skoler. Det hadde varig endret utdanningen i byen om det hadde blitt gjennomført. Og endringen hadde vært i stikk motsatt retning av det Arbeiderpartiet ønsker - å satse på og styrke fellesskolen.

315

For selv om den har noen svakheter, har den norske skolen først og fremst mange kvaliteter. Det er mindre sosiale forskjeller i den norske skolen enn hva vi finner i en rekke andre land.

320

Jeg er sikker på at en viktig årsak til dette, er at vi har et system hvor alle går i samme skole, uansett sosial bakgrunn. Hvor hjelpepleiersønnen går i samme klasse som direktørdattera. Det er et adelsmerke med den norske samfunnsmodellen.

325

De svakhetene som er i norsk skole skal vi gripe tak i. Mye har vi allerede gjort. Og i vår kommer en egen melding til Stortinget om hvordan vi får mer kvalitet i skolen. Men allerede nå er det bombesikkert at vi kommer til å bygge videre på den offentlige fellesskolen, ikke privatisere.

330

Vi vet også at høyrepartiene vil privatisere eldreomsorgen. Det betyr ikke at de vil ha et fornuftig samarbeid med private og frivillige. Men marked og privatisering for markedets og privatiseringens egen skyld.

335

Det avviser vi. Og vi avviser privatiseringen høyresiden ønsker på mange andre områder. Vi vil styrke og videreutvikle det offentlige. Fremskrittspartiet vil:

* selge all jord og skog eid av staten

* selge NSB og Posten

- * privatisere all kommunal kinodrift
- * avvikle Statens Lånekasse for Utdanning
- * og åpner for at private kan drive fengsler

345 Det viser en avgrunn mellom dette partiet og oss. Høyre går ikke like langt. Men retningen er tydelig den samme: Mer privatisering, mindre fellesskap.

Den fjerde forskjellen er om vi skal styrke eller svekke arbeidstakernes rettigheter. Om vi skal ha et sterkt lovverk som beskytter arbeidstakere, eller om
350 vi skal bygge dette ned.

Da vi tok over regjeringskontorene, så hadde det borgerlige flertallet allerede vedtatt en omfattende endring av arbeidsmiljøloven.

355

- * De ville undergrave normalarbeidsdagen, og åpnet for avtaler om 13 timers arbeidsdag og 60 timers arbeidsuke - uten overtid.
- * De ville åpne for større bruk av midlertidige ansettelser.
- * De ville svekke stillingsvernet og de tillitsvalgte innflytelse.

360

Dette var allerede vedtatt når vi kom. Til tross for sterke protester fra arbeidstakerorganisasjonene. Ikke bare LO. Men YS, Unio*de var alle sammen imot. Bjarne Håkon startet arbeidet med å endre dette tilbake med en gang han kom inn på kontoret. Han la fram en ny lov nesten før han hadde fått av seg
365 frakken. Det var helt nødvendig - for det var bare noen uker igjen før den loven de borgerlige hadde vedtatt skulle tre i kraft.

Det er ikke tilfeldig at slike svekkelser av arbeidsmiljølovgivningen innføres av høyrepartiene. Mens det stoppes og reverseres av en sentrum-venstre-regjering.
370 Det skyldes at vi har forskjellige syn på hvordan arbeidslivet fungerer.

Høyrepartienes - og særlig Fremskrittspartiets - utgangspunkt er at i arbeidslivet er arbeidsgiver og den enkelte arbeidstaker likeverdige parter, og at disse bør ha en avtalefrihet som det er utidig av andre å blande seg inn i. "Andre" kan bety
375 fagforeninger. Eller det offentlige.

Vi har et helt annet utgangspunkt. For vi vet at uten fagforeninger, kollektive avtaler og statlige arbeidsmiljøbestemmelser vil det lett være arbeidsgiver som

380 dikterer betingelsene. Særlig gjelder dette for de svakeste på arbeidsmarkedet, for de med lavest lønn og lav utdanning.

Og hvis noen skulle være i tvil om det: Vi mener at det er viktig med fagforeninger - med et organisert arbeidsliv. Både for den enkelte arbeidstaker
385 og for samfunnet som helhet. Fagforeninger gjør at den enkelte arbeidstaker står sterkere, og i Norge er vi så heldig at vi har en sterk fagbevegelse som tar samfunnsansvar.

Kalle Moene er professor ved økonomisk institutt i Oslo. Han beskrev hvilken
390 stor fordel dette er i en artikkel i Dagens Næringsliv for en måneds tid siden. Her viser han at sterke fagforeninger ikke fører til en uforsvarlig og uansvarlig lønnsøkning. Men at det først og fremst fører til at lønn blir mer rettferdig fordelt mellom arbeidstakere. Og han viser hvordan lønnsforskjellene øker i de landene hvor fagbevegelsen er blitt svakere. Han konkluderer med at
395 fagforeninger bidrar til å utjevne forskjeller og redusere fattigdom.

Derfor er Arbeiderpartiet og denne regjeringen for fagforeninger.

Fremskrittspartiet er helt åpne på at de er imot. De skriver det svart på hvitt, og
400 har til og med programfestet det. At "et fritt arbeidsmarked ikke fungerer godt nok så lenge monopollignende organisasjoner inngår avtaler sentralt for arbeidstakere og arbeidsgivere. Arbeids -, lønns og ansettelsesavtaler fungerer best dersom disse oppnås med enighet mellom arbeidstakere og arbeidsgivere i den enkelte bedrift", heter det på side 21 i programmet deres.

405 Hør på hva de sier. Tenk litt på hva dette innebærer. "monopolliknende organisasjoner" sier de. Hva er det? Det er LO det. Og det er andre fagforbund. Sykepleierforbundet. Politiets Fellesorganisasjon. Og det er også NHO.

410 "fungerer ikke godt nok så lenge monopolliknende organisasjoner inngår avtaler sentralt for arbeidstakere og arbeidsgivere"... Det de angriper er hele det sentrale avtaleverket for arbeidslivet. Fra hovedavtalen til tariffsatsene for bussjåfører, hjelpepleiere eller pølsemakerlærlinger. Alt dette er de imot. Hele avtaleverket. Og til sammen er dette selve fundamentet for det ordnede arbeidslivet vi har i
415 Norge.

Ikke nok med at de vil fjerne fagforeningsfradraget. Noe som er alvorlig nok.

420 Den eneste skatteøkningen det partiet er for er den som vil ramme organiserte arbeidsfolk. Men de er altså imot at arbeidstakerorganisasjoner og arbeidsgiverorganisasjoner skal forhandle. Fordi det står i veien for "et fritt arbeidsmarked".

425 Og så sier de at arbeidsmarkedet "fungerer ikke godt nok". Hva i all verden mener de med det? Vi har nærmest verdens høyeste sysselsetting, verdens laveste arbeidsledighet og verdens jevneste fordeling av lønnsinntekter. Så fungerer ikke arbeidsmarkedet godt nok? På grunn av organisasjonene? Hva er det som ikke fungerer? Kan Siv Jensen og Per Sandberg svare på hvilket arbeidsmarked som fungerer bedre enn dette? Er det de uten fagforeninger?

430 Jeg nøler ikke et sekund med på ny å invitere LO og fagbevegelsen til felles innsats også i valgkampen i 2009, slik vi hadde i 2005.

435 Fordi vi kjemper sammen med fagbevegelsen i de viktigste spørsmål. Ikke mot den. Til beste for landets arbeidstakere.

De samme skillelinjene finner vi i næringspolitikken. Om vi skal ha en aktiv eller en passiv eierskaps- og næringspolitikk er den femte viktige forskjellen.

440 Under den forrige regjeringen hadde vi en næringsminister som hadde som ideologisk utgangspunkt at staten skal ha minst mulig med næringsvirksomhet å gjøre. Etter denne tankegangen, er statens oppgave å holde skatter og avgifter så lave som mulig, og ikke blande seg utidig inn.

445 Dag Terje har et helt annet utgangspunkt for det arbeidet han driver hver eneste dag. Denne regjeringen mener at staten skal være aktive i næringspolitikken. Vi har ikke skrekk for statlig eierskap, men mener tvert imot at det er viktig for å sørge for at viktige bedrifter er nasjonalt forankret.

450 Markedet er en god tjener, men en elendig herre. Med et aktivt og offensivt statlig eierskap kan vi ha innflytelse på selskaper som er viktige i norsk verdiskaping. Ikke for å styre detaljavgjørelser eller å få selskaper til å ta beslutninger som ikke er lønnsomme. Ikke for å hindre naturlig omstilling eller subsidiere underskuddsvirksomhet. Men for å sikre nasjonal forankring og
455 langsiktig og sunn utvikling av selskapene. For vårt eierskap skal være profesjonelt.

Her er det stor avstand mellom en rødgrønn og en blå regjering:

460 * Tror noen at en høyredominert regjering ville ha kjøpt seg opp i StatoilHydro, slik at vi fortsatt skal ha 2/3 eierandel, slik vi er i ferd med å gjøre?

* Tror noen at en næringsminister fra høyresiden ville ha gått inn på eiersiden i Aker Kværner, og sikret nasjonalt eierskap?

465 * Tror noen at en høyreregjering ville ha avskaffet opsjonsordninger i statlig eide bedrifter?

* Eller tror noen at en høyreregjering hadde laget en modell for hjemfall med en vesentlig styrking av det offentlige eierskapet til vannfall og kraftverk? Både Høyre og Fremskrittspartiet vil avskaffe hjemfallsordningen, og privatisere vannkraftressurser.

470

Dag Terje og resten av regjeringen har tatt i bruk helt andre virkemidler enn de høyresiden har ønsket å bruke i næringspolitikken. Han har stått i spissen for et arbeid med å utvikle nasjonale strategier innenfor næringsområder hvor Norge har kompetanse og særlige fortrinn. Det har vi gjort innenfor reiseliv og maritim sektor. Helga arbeider med det samme på det marine området. Det vil komme flere.

475

Dette er det motsatte av passivitet. Det motsatte av høyrepolitikk.

480 Så er det en sjette og siste forskjell mellom sidene i norsk politikk. Forskjellen mellom internasjonal solidaritet eller å være oss selv nok.

Som sosialdemokrater har vi alltid vært opptatt av at selv om vi er et lite land, må vi ta ansvar også internasjonalt. Drømmen om frihet, likhet og solidaritet stanser ikke ved landegrensene. Vi har tradisjoner for internasjonalt engasjement. Det er 485 av de mest verdifulle tradisjoner vi har.

Derfor står vi i spissen for å styrke dette engasjementet. Ikke minst gjelder det på bistandsområdet. Vi nærmer oss skritt for skritt det målet vi lenge har hatt om å 490 bruke 1 prosent av bruttonasjonalinntekten til bistand.

Høyresidens partier vil gå den motsatte veien. De vil kutte i bistanden. Fremskrittspartiet kutter drastisk. Høyre mer moderat. Men likefullt er det et skritt mot å ta mindre internasjonalt ansvar. Mot å være oss selv nok.

495

Norsk internasjonal innsats har betydning. Jeg så det godt da jeg i forrige måned besøkte India. Her dør hvert år over 2 millioner barn. Hundre tusen kvinner dør i forbindelse med fødsel.

500

Vi samarbeider med indiske helsemyndigheter om et prosjekt for å få vordende mødre på helseklinikk i stedet for at de føder hjemme. Det har vi drevet med i to år i delstaten Rajastan. Antallet som velger trygg fødsel på klinikk har gått opp fra svært få og til godt over halvparten.

505

5,5 millioner fattige kvinner vil i 2008 få glede av dette programmet. I samarbeidet med India er målet vårt at vi innen 2009 skal redde en halv million barn i året gjennom bedre helsetjenester og vaksinasjon. Slike prosjekter kan vi gjennomføre fordi vi vil satse på bistanden. Fordi vi viser internasjonal solidaritet i stedet for å være oss selv nok.

510

Felles for alle disse seks forskjellene jeg har vært innom, er at de viser godt hva som er forskjellen på vår politikk og på høyresidens. Om vi skal styrke eller svekke fellesskapsløsningene. Våre løsninger er fellesskapet. Høyresidens er i større grad at hver enkelt skal klare seg selv.

515

Derfor er det klare forskjeller - i spørsmål om skatt, om privatisering, om arbeidsliv, om sosiale forskjeller, om eierskap og om vårt internasjonale ansvar.

520

Det er samtidig områder hvor høyrepartiene sammen står for en annen kurs enn det denne regjeringen gjør. Hvis jeg skulle ha snakket om områdene hvor bare Fremskrittspartiet sto for en annen linje - ville listen ha vært dobbelt så lang - minst. Da kunne jeg i tillegg ha snakket om klimapolitikken, om innvandring, og om pensjoner.

525

Og så er det egentlig en forskjell til. Som er litt annerledes enn de andre. Men den er ikke uvesentlig. Det er forskjellen mellom regjeringsalternativer.

530

Selvsagt kommer valgkampen til å handle om regjeringsalternativer. Det er også politikk. Fordi regjeringer er redskap for å gjennomføre politikk. Ulike regjeringsalternativer står for ulik politikk.

Så sier Siv Jensen at vi skal diskutere politiske forskjeller - og ikke

regjeringsalternativer. Fordi vi skal velge Storting, og ikke regjering. Da skjønner hun lite både av hva en regjering gjør. Og av det parlamentariske systemet i Norge.

540 Fordi hvem som sitter i regjering har sammenheng med hvem som sitter på Stortinget.
Og det en regjering gjør, er å drive politikk.

Derfor er en diskusjon om regjeringsalternativer - en diskusjon om politikk.
545 Regjering er politikk.

Og mangel på regjeringsalternativer er også mangel på en alternativ politikk. Derfor skjønner jeg at Siv Jensen ikke vil snakke om dette.

550 For på borgerlig side er de ikke helt lett å få tak i bildet. Men jeg tror det er slik: Høyre vil samarbeide med alle. Men Venstre og KrF vil ikke samarbeide med FrP, og krever at Høyre må velge. Sponheim vil ha Foss som statsminister, mens Foss vil ha Erna. FrP vil ikke samarbeide hvis de ikke får være med selv.

555 Like vanskelig er det om vi ser på politikken de skal føre. For de borgerlige partiene er uenige om klimapolitikk, innvandringspolitikk og bruk av oljepenger. De spriker i spørsmål om distriktspolitikk, pensjoner, privatskoler, organisering av sykehus og eldreomsorg. De er dypt splittet i synet på alkoholpolitikk, landbrukspolitikk, ekteskapslov og skatte- og avgiftspolitikk.
560 De har motsatte syn på fylkeskommunen, på bistand, på rovdyrspørsmål og på sidemålsundervisning. For å nevne noe.

Det er rot på borgerlig side i regjeringsspørsmålet. Velgerne har krav på å få en avklaring. De borgerlige partiene må fortelle hva som er alternativet til dagens
565 regjering.

Så sier noen at vi ikke både kan mene at det er rot og uavklart på borgerlig side og mene at høyresiden vil føre en politikk som vi ikke vil ha.

570 Jo. Det kan vi. For begge deler av sant. Veldig mye er kaos, uklart, utydelig. Men det som er klart og tydelig, det peker feil vei. Og det har jeg snakket om tidligere i talen.

575 Det er mye vi ikke vet om et borgerlig alternativ. Men det vi vet, liker vi ikke.

Halvannet år før valget i 2005 var vi, SV og Senterpartiet enige om at vi ville danne regjering sammen. Våre tre partier klargjorde også for velgerne hva slags politikk vi ville føre. Slik bidro vi til at velgerne i 2005 kunne velge mellom to
580 klare alternative samfunnsmodeller. Velgerne har nå krav på at de borgerlige partiene gjør det samme.

585 På borgerlig side blir uklarheten og uenigheten bare større og større. Det er tid for at i hvert fall de to største opposisjonspartiene - nemlig Høyre og Fremskrittspartiet - viser hva de vil. Det er disse partiene som klarest tar mål av seg til å være et alternativ til dagens regjering. Det er her avstanden til dagens regjering er størst.

590 Vi må snart kunne stille krav om å få vite mer om hvilken politikk dette alternativet vil stå for. Ikke minst handler det om hvor mye penger staten skal bruke. Her er de to høyrepartiene hver sine ytterpunkter. Høyre sier de vil stramme inn. Fremskrittspartiet bygger det meste av sitt politiske budskap på at
595 de vil bruke mye mer penger.

Denne uken stilte til og med Fremskrittspartiets finanspolitiske talsmann ultimatum i den økonomiske politikken. I følge Dagens Næringsliv vil han ikke regjere med Høyre hvis ikke FrP får bestemme i den økonomiske politikken.
600 Les: Hvis de ikke får bruke hemningsløst mye oljepenger.

Erna Solberg avviser selvsagt å få ultimatum. Men hun må snart svare på om det er aktuelt for Høyre å bruke vesentlig mer oljepenger enn vi gjør i dag, slik Fremskrittspartiet krever. Hvis det er helt uaktuelt å føre en økonomisk politikk
605 som innebærer noen i nærheten av Fremskrittspartiets pengebruk, så må hun si det. For det betyr i så fall at Fremskrittspartiet må legge vekk store deler av sin politikk, siden de vil i regjering med Høyre. Da fortjener velgerne å få raskt svar på hvilke deler de vil legge bort.

610 For Arbeiderpartiets del er vi klokkeklare på at vi vil fortsette med en ansvarlig økonomisk politikk, og ikke bruke mer penger enn vi mener er forsvarlig. Det er et sosialdemokratisk kjennemerke. Fordi å ha orden i økonomien er selve

grunnlaget for velferden. Uten orden, rakner det. Det visste Einar Gerhardsen,
615 det visste Trygve Bratteli, det visste Gro Harlem Brundtland, og det vet vi. Det
vet også Høyre. Så derfor vil jeg ha klart svar på hva de gjør her.

Det er egentlig bare på ett område ser vi at opposisjonspartiene finner
hverandre. Det er når de kommenterer regjeringens håndtering av enkeltsaker og
620 enkelthendelser. I dag er det her de framstår som mest samkjørte og mest
offensive i mediene. Som kommentatorer.

625 Det er selvsagt viktig. Men en opposisjon må ha ambisjoner ut over å
kommentere regjeringen. Regjeringsalternativer kan ikke bygges i Stortingets
kontrollkomité. De må vise at de står for politiske alternativer.

Skal Siv Jensen og Erna Solberg regjere sammen, må det handle om mer enn det
630 de først og fremst er flinke til i dag, nemlig å hakke og klage på alt regjeringen
gjør. Den ene dagen er de fryktelig i mot det regjeringen gjør. Neste dag klager
de over at vi gjør for lite av det de er i mot.

De har altså inntatt det interessante standpunktet at Norge går i feil retning, og
635 at det dessuten går for sakte. Slik sett minner de meg om Woody Allens historie
om de to sure gamle damene som var på restaurant.

"Maten smakte forferdelig," sier hun ene.

640 Hvorpå hun andre repliserer: "Ja, og så fryktelig små porsjoner da!"

Skal vi vinne valget på ny, må vi fortsatt klare å trekke sammen. Vi skal stå på
hele perioden for å få best mulig resultater. Og vi skal være flinke til å få dem
fram.

645

Ikke fordi folk stemmer på det vi har gjort - men fordi det vi har gjort vil gi
troverdighet når vi setter nye mål. Som ordfører Rita Ottervik sa det i
Trondheim i kommunevalgkampen: "Sist gang lovte vi full barnehagedekning i
byen. Det fikk vi til. Så da vet folk at de kan stole på oss når vi nå skal ha full
650 sykehjemsdekning."

Men viktigere enn det vi har gjort, er det vi skal gjøre. Viktigere enn at vi oppsummerer det vi er stolte over, er det vi minner oss selv og velgerne om det vi ikke er fornøyde med.

Å peke på mangler ved samfunnet og gjøre noe med dem er vår misjon. Det er sosialdemokratiets mest grunnleggende oppgave. Vi vet de finnes - innenfor helse, innenfor omsorg, innenfor skole og innenfor samferdsel. Vi har sett innslag i fjernsyn om eldre som bor på ganger og kott. Om pasienter som ikke får den hjelpen de fortjener. Dere hører om det. Jeg hører om det.

Det kan vi aldri synes er greit. Vi kan kanskje forstå årsakene til at det noen ganger blir slik. Men vi må aldri godta at folk ikke får verdig behandling.

Å løse disse problemene krever jo nettopp enda sterkere fellesskap. Derfor skal vi også vise de grunnleggende forskjellene på vårt samfunn og høyrepartienes samfunn. Og vi må være rause og positive overfor våre samarbeidspartier.

Klarer vi dette, vinner vi på ny. Da kan vi fortsette å satse på fellesskapet og ta nye skritt for å utvikle den norske samfunnsmodellen. Sammen skal vi forandre og forbedre Norge.

675

Kilde

www.dna.no

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/mot-valget-i-2009>

680

685

690